

SANTUARI DE
NOSTRA SENYORA DEL SAGRAT COR
DE TARRAGONA

EL KM 0
DE GAUDÍ

SANTUARI DE
NOSTRA SENYORA
DEL SAGRAT COR
DE TARRAGONA

SANTUARI DE
NOSTRA SENYORA
DEL SAGRAT COR
DE TARRAGONA

EL KM 0 DE GAUDÍ

INTRODUCCIÓ

Estimat visitant,

Li donem la benvinguda i li agraïm l'interès per conèixer aquest Santuari en què es venera la Verge Maria amb l'advocació de Nostra Senyora del Sagrat Cor, la primera i més desconeguda obra d'un jove Antoni Gaudí, encara estudiant d'arquitectura.

Tingui en compte que visita un Santuari Marià, temple cristià en què la comunitat es reuneix al voltant de Crist Jesús, escolta la paraula de Déu, celebra l'Eucaristia i rep el perdó.

Durant la seva visita guardi el respecte degut, li agraïm la seva col·laboració i el convidem a participar de la riquesa espiritual d'aquest lloc de fe i oració.

La seva aportació econòmica es destina al manteniment, conservació i restauració del Santuari.

•DE L'INICI DE L'ADVOCACIÓ DE NOSTRA SENYORA DEL SAGRAT COR

Coneguda popularment com l'Església del col·legi de Jesús-Maria de Tarragona, el Santuari de Nostra Senyora del Sagrat Cor va ser el primer d'Espanya dedicat a la Verge Maria sota aquesta advocació. D'aquesta manera, Tarragona va esdevenir l'any 1857 la primera ciutat espanyola en acollir aquesta devoció, de la mà del canonge Ramon Vionnet i de les monges de la Congregació de Jesús-Maria, procedents d'Issoudun (França).

•A L'INICI DE LA GENIALITAT DE L'ARTISTA

El Santuari és la primera obra arquitectònica d'Antoni Gaudí, qui la va dissenyar quan encara era estudiant d'arquitectura. És l'única obra de l'arquitecte a les comarques de Tarragona. El Santuari va ser beneït el 8 de desembre de 1879, festivitat de la Immaculada Concepció.

INTRODUCCIÓN

Estimado visitante,

Le damos la bienvenida y le agradecemos el interés por conocer este Santuario dónde se venera a la Virgen María con la advocación de Nuestra Señora del Sagrado Corazón, la primera y más desconocida obra de un joven Antoni Gaudí, aún estudiante de arquitectura.

Tenga en cuenta que está visitando un Santuario Mariano, templo cristiano donde la comunidad se reúne entorno a Cristo Jesús, escucha la palabra de Dios, celebra la Eucaristía y recibe el perdón.

Durante su visita guarde el debido respeto, le agradecemos su colaboración y le invitamos a participar de la riqueza espiritual de este lugar de fe y oración.

Su aportación económica se destina al mantenimiento, conservación y restauración del Santuario.

•DEL COMIENZO DE LA ADVOCACIÓN DE NUESTRA SEÑORA DEL SAGRADO CORAZÓN

Conocida popularmente como la Iglesia del colegio de Jesús-María de Tarragona, el Santuario de Nuestra Señora del Sagrado Corazón fue el primero de España dedicado a la Virgen María bajo esa advocación. De esta manera, Tarragona se convierte en el año 1857 en la primera ciudad española en acoger esa devoción, de la mano del canónigo Ramon Vionnet y de las monjas de la Congregación de Jesús-María, procedentes de Issoudun (Francia).

•AL COMIENZO DE LA GENIALIDAD DEL ARTISTA

El Santuario es la primera obra arquitectónica de Antoni Gaudí, quien la diseñó aún siendo estudiante de arquitectura. Es la única obra del arquitecto en las comarcas de Tarragona. El Santuario fue bendecido el 8 de diciembre de 1879, festividad de la Inmaculada Concepción.

EL SANTUARI. LA HISTÒRIA D'UNA DEVOCIÓ.

La Mare Benedicta, qui va ser superiora del convent de Tarragona durant 30 anys, narra el 1918 que

"...el foc encès a Tarragona no va trigar a creuar els mars, propagant-se amb gran velocitat per les Illes Filipines, diversos punts d'Amèrica i altres possessions espanyoles".

Tarragona té l'honor de ser la ciutat que va acollir el 1871 la primera arxiconfraria establerta a Espanya sota l'advocació de Nostra Senyora del Sagrat Cor. Aquesta devoció va sorgir a Issoudun (França) el 1857, i l'agost d'aquell mateix any es va establir a Tarragona, des d'on es va estendre per la península i les colònies d'ultramar.

*Tarragona, ciutat
que va acollir la
primera arxiconfraria*

EL SANTUARIO. LA HISTORIA DE UNA DEVOCIÓN.

La Madre Benedicta, que durante 30 años fue superiora del convento de Tarragona, narra en 1918 que

"...el fuego encendido en Tarragona no tardó en atravesar los mares, propagándose con gran velocidad por las Islas Filipinas, varios puntos de América y otras posesiones españolas".

Tarragona tiene el honor de ser la ciudad que acogió en 1871 la primera archiconfradía establecida en España bajo la advocación de Nuestra Señora del Sagrado Corazón. Esta devoción surgió en Issoudun (Francia) en 1857, y en agosto de ese mismo año se estableció en Tarragona, desde donde se extendió por la península y las colonias de ultramar.

*Tarragona, ciudad
que acogió la prime-
ra archiconfradía*

LA PRIMERA I MÉS DESCONEGUDA OBRA DE GAUDÍ

El canonge Ramon Vionnet afirmà que "...dirigida per un hàbil arquitecte es construirà una esvelta església", la decoració de la qual va finalitzar el 1897, divuit anys transcorreguts des de la seva benedicció, efectuada el 1879 de la mà del Vicari General de l'Arxidiòcesi, Joan Baptista Grau Vallespinós, que anys més tard seria bisbe d'Astorga.

•L'ESTIL ARQUITECTÒNIC DEL SANTUARI, NEOGÒTIC I MODERNISTA

L'Església de Jesús-Maria és d'estil neogòtic ruskinià, un espai de planta de saló subdividit per dotze columnes de ferro colat, desmesuradament esveltes i ornamentades amb decoració floral geometritzada.

•LA MARCA GAUDÍ

A tot el Santuari es pot observar la marca del genial Antoni Gaudí. Cal destacar-ne tres elements:

Un d'ells és la utilització dels arcs catenaris a la volta del camarí, estructura que aprofita els avantatges mecànics de la catenària en arquitectura i que rep el nom d'arc catenari: és aquell que adquireix la forma d'una catenària invertida. Gaudí els va utilitzar a les seves obres amb molta freqüència, d'aquí que s'anomenin també arcs gaudinians.

El manifestador de fusta sobredaurada i d'enormes proporcions, recolzat sobre columna de marbre. L'actual és una rèplica exacta realitzada per Ferran de Castellarnau. Durant la Guerra Civil (1936 - 1939), el temple va ser profanat i van desaparèixer la primitiva imatge de la Verge, portada d'Issoudun, el sagrari, l'extraordinari cadiratge conventual i el manifestador original, tot dissenyat per Gaudí.

L'altar, amb la gruixuda taula de marbre i un frontal d'alabastre format per tres plafons que allotgen bustos de serafins jalonats per tres columnes. El tipus d'àngels dissenyats per Gaudí, presents en diverses de les seves obres, van suposar per a ell profunditzar en l'estudi de l'angelologia amb el fi de plasmar iconogràficament els diferents tipus o jerarquies angèliques (cors) i reproduir-los amb els seus elements identificatius.

LA PRIMERA Y MÁS DESCONOCIDA OBRA DE GAUDÍ

El canónigo Ramon Vionnet, afirmó que "...dirigida por un hábil arquitecto se va a construir una esbelta iglesia", cuya decoración finalizó en 1897, dieciocho años transcurridos des de su bendición efectuada en 1879 de la mano del Vicario General de la Archidiócesis, Joan Baptista Grau Vallespinós, que años más tarde sería obispo de Astorga.

•EL ESTILO ARQUITECTÓNICO DEL SANTUARIO, NEOGÓTICO Y MODERNISTA

La Iglesia de Jesús-María es de estilo neogótico ruskiniano, un espacio de planta de salón subdividido por doce columnas de hierro colado, desmesuradamente esbeltas y ornamentadas con decoración floral geometrizada.

•LA MARCA GAUDÍ

En todo el Santuario se puede observar la marca del genial Antoni Gaudí. Cabe destacar tres elementos:

Uno de ellos es la utilización de los arcos catenarios en la bóveda del camarín, estructura que aprovecha las ventajas mecánicas de la catenaria en arquitectura y recibe el nombre de arco catenario: es aquel que adquiere la forma de una catenaria invertida. Gaudí los utilizó con mucha frecuencia en sus obras de ahí que se llamen también arcos gaudinianos.

El manifestador de madera sobredorada y de enormes proporciones, apoyado sobre columna de mármol. El actual es una réplica exacta realizada por Ferran de Castellarnau. Durante la Guerra Civil (1936 - 1939), el templo fue profanado y desaparecieron la primitiva imagen de la Virgen, traída de Issoudun, el sagrario, la extraordinaria sillería conventual y el manifestador original, todo ello diseñado por Gaudí.

El altar, con la gruesa mesa de mármol y un antipendio de alabastro formado por tres plafones que alojan bustos de serafines jalonados por columnas. El tipo de ángeles diseñados por Gaudí, presentes en varias de sus obras, supuso para él profundizar en el estudio de la angelología con el fin de plasmar iconográficamente los diferentes tipos o jerarquías angélicas (coros) y reproducirlos con sus elementos identificativos.

EL GAUDÍ MÉS ÍNTIM I PERSONAL

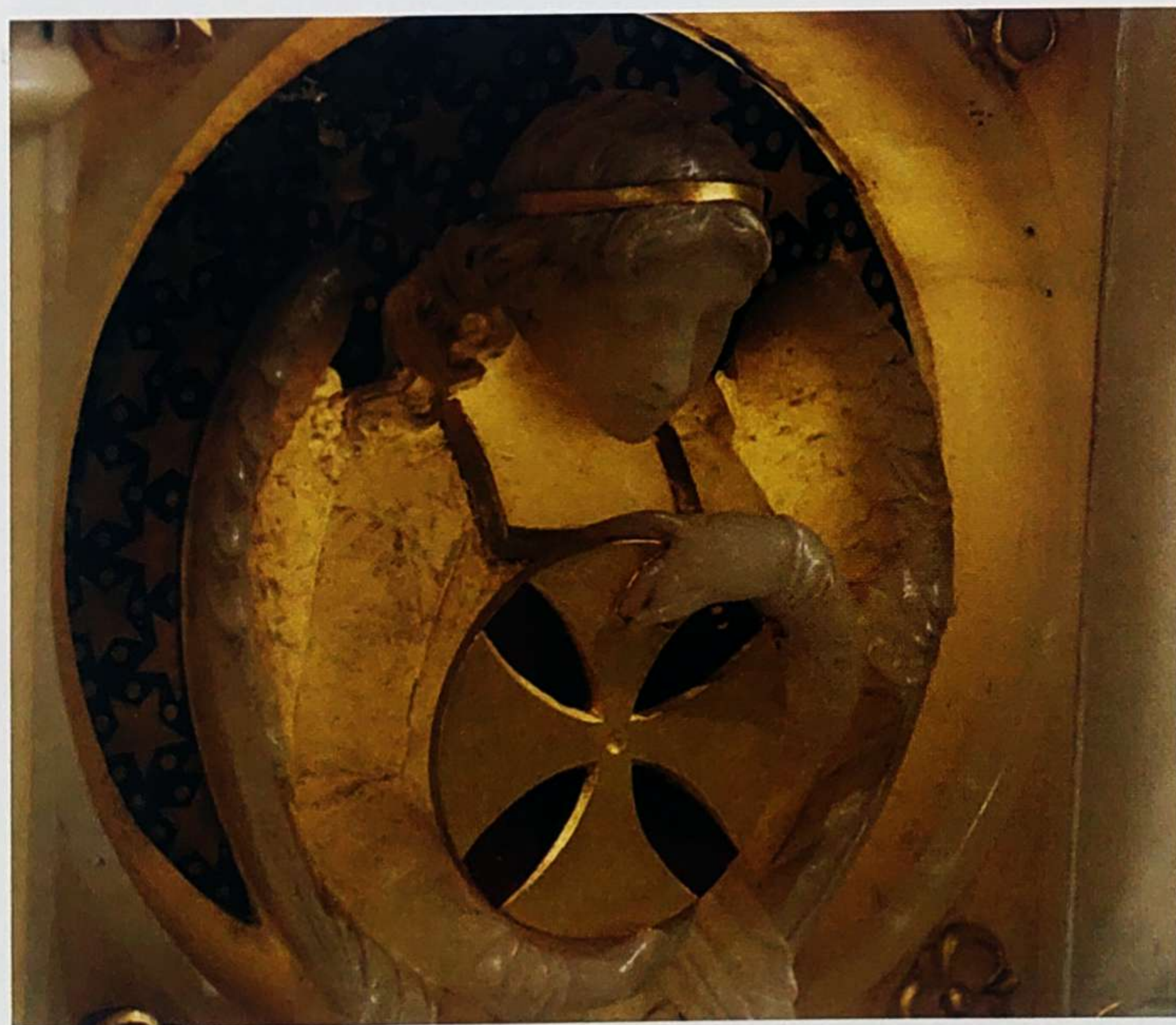
Gaudí va tenir una única neboda, Rosa Egea Gaudí. La mort prematura de la mare va convertir l'arquitecte en el seu tutor, circumstància que el va motivar a sol·licitar ajuda a Joan Baptista Grau Vallespinós, per poder internar la nena al col·legi de Jesús-Maria. En agraïment, i per compensar tan elogiable favor, es va oferir a dissenyar la capella-santuari.

•TARRAGONA I GAUDÍ. UNA LLARGA AMISTAT

El Santuari és l'única obra de Gaudí a les comarques de Tarragona i mostra l'estreta vinculació familiar i personal que l'arquitecte va tenir amb la ciutat, lloc del qual gaudia cada vegada que venia a visitar la seva neboda. Es diu que els pinacles del retaule de l'altar major de la Catedral li van servir d'inspiració per dissenyar les torres de la Sagrada Família.

•LA VOCACIÓ DE GAUDÍ.

La vocació artística de Gaudí s'albirava des que era un nen, quan al col·legi col·laborava amb els seus dibuixos a la revista manuscrita, titulada El Arlequín i en la que els seus dos amics, Eduard Toda i Josep Ribera, acostumaven a escriure, o quan a les representacions teatrals no intervenia com a actor, sinó que només pintava els decorats.

El Santuari és l'única obra de Gaudí a les comarques de Tarragona

EL GAUDÍ MÁS ÍNTIMO Y PERSONAL

Gaudí tuvo una única sobrina, Rosa Egea Gaudí. La muerte prematura de la madre convirtió al arquitecto en su tutor, circunstancia que le motivó a solicitar ayuda a Joan Baptista Grau Vallespinós para poder internar a la niña en el colegio de Jesús-María. En agradecimiento, y para compensar tan elogiable favor, se ofreció para diseñar la capilla-santuario.

•TARRAGONA Y GAUDÍ. UNA LARGA AMISTAD

El Santuario es la única obra de Gaudí en las comarcas de Tarragona y muestra la estrecha vinculación familiar y personal que el arquitecto tuvo con la ciudad, lugar que disfrutaba cada vez que venía a visitar a su sobrina. Se dice que los pináculos del retablo del altar mayor de la Catedral le sirvieron de inspiración para diseñar las torres de la Sagrada Familia.

•LA VOCACIÓN DE GAUDÍ.

La vocación artística de Gaudí se vislumbraba desde que era niño, cuando en el colegio colaboraba con sus dibujos en la revista manuscrita, titulada El Arlequín y en la que sus dos amigos, Eduard Toda y Josep Ribera, solían escribir, o cuando en las representaciones teatrales no intervenía como actor, sino sólo pintando los decorados.

El Santuario es la única obra de Gaudí en las comarcas de Tarragona

•GAUDÍ APRENT. ELS PRIMERS TREBALLS A LES ORDRES DE FONTSERÈ

Antoni Gaudí va intentar ingressar a l'Escola d'Arquitectura, però no ho va aconseguir fins al 1874. Mentrestant, va trobar feina com a delineant a les ordres de Fontserè, qui ja projectava el mercat del Born i el Parc de la Ciutadella.

•GAUDÍ ESTUDIANT. L'EXCÈNTRICA GENIALITAT

Gaudí, a banda de treballar intensament a les ordres de Fontserè, no descuidava els estudis, però no va ser un estudiant convencional. El dia en què Gaudí va acabar els seus estudis d'arquitectura, el director de l'Escola, Elies Rogent, va pronunciar una frase profètica: "Ens trobem en presència d'un boig o d'un geni".

•GAUDÍ I LA RELIGIÓ. "L'ARQUITECTE DE L'ESPERIT".

Mentre cursava els seus estudis de batxillerat, el jove Gaudí assistia a l'església cada dissabte. Juntament amb els seus companys, rezava i cantava el petit ofici a la Verge, moment que l'emocionava i que va despertar en ell l'afició a la litúrgia catòlica i el descobriment de la seva bellesa. A les seves obres es fa present aquest sentiment religiós. Va posar la seva imaginació i talent al servei de la fe catòlica. A la Sagrada Família és on Gaudí va concentrar la seva visió artística i religiosa: allà la Teologia es fa imatge i el qualificatiu d'"Arquitecte de Déu" és més evident.

•GAUDÍ I LA SEVA FAMÍLIA. LA MORT DE LA SEVA GERMANA ROSA VA MARCAR LA VIDA DE L'ARQUITECTE

La mort de la germana d'Antoni Gaudí el 1879, Rosa Gaudí, va marcar la vida i els inicis de la professió de l'arquitecte. En aquestes circumstàncies, pare i fill van fer pinya i van aconseguir una compenetració que no es truncaria mai.

"Ens trobem en presència d'un boig o d'un geni"

"Nos hallamos en presencia de un loco o de un genio"

•GAUDÍ APRENDIZ. LOS PRIMEROS TRABAJOS A LAS ÓRDENES DE FONTSERÈ

Antoni Gaudí intentó ingresar en la Escuela de Arquitectura, pero no lo consiguió hasta 1874. Mientras, encontró trabajo como delineante a las órdenes de Fontserè, quien estaba proyectando el mercado del Born y el Parque de la Ciudadela.

•GAUDÍ ESTUDIANTE. LA EXCÈNTRICA GENIALIDAD

Gaudí, además de trabajar intensamente a las órdenes de Fontserè, no descuidaba los estudios, pero no fue un estudiante convencional. El día en que Gaudí terminó sus estudios de arquitectura, el director de la Escuela, Elies Rogent, pronunció una frase profética: "Nos hallamos en presencia de un loco o de un genio".

•GAUDÍ Y LA RELIGIÓN. "EL ARQUITECTO DEL ESPÍRITU"

Mientras cursaba sus estudios de bachillerato, el joven Gaudí asistía a la iglesia cada sábado. Junto a sus compañeros, rezaba y cantaba el oficio parvo a la Virgen, momento que le emocionaba y despertó en él la afición a la liturgia católica y al descubrimiento de su belleza. En sus obras se hace presente ese sentimiento religioso. Puso su imaginación y talento al servicio de la fe católica. En la Sagrada Familia es donde Gaudí concentró su visión artística y religiosa: allí la Teología se hace imagen y el calificativo de "Arquitecto de Dios" es más evidente.

•GAUDÍ Y SU FAMILIA. LA MUERTE DE SU HERMANA ROSA MARCÓ LA VIDA DEL ARQUITECTO

La muerte de la hermana de Antoni Gaudí en 1879, Rosa Gaudí, marcó la vida y los comienzos de la profesión del arquitecto. En estas circunstancias, padre e hijo hicieron pinya y consiguieron una compenetración que no se truncaría nunca.

SANTUARI DE
NOSTRA SENYORA
DEL SAGRAT COR
DE TARRAGONA

EL SANTUARI, KM 0 DE LA RUTA MODERNISTA DE TARRAGONA

• LA VISITA A LA PRIMERA I ÚNICA OBRA DE GAUDÍ A TARRAGONA, PUNT D'INICI DE LA RUTA MODERNISTA.

Amb la gestió de les visites a aquesta joia modernista que és el Santuari de Nostra Senyora del Sagrat Cor, comença el relat i la integració de tot el patrimoni modernista de la ciutat a l'oferta turística de Tarragona.

► Si vol conèixer una part del nostre llegat modernista disseminat per la ciutat, li recomanem aquest itinerari, que li permetrà entreveure les línies, les preferències i la societat que va acollir l'estètica modernista per decorar, entre altres coses, les seves cases, els seus espais d'oci o treball o els seus objectes de culte.

EL SANTUARIO, KM 0 DE LA RUTA MODERNISTA DE TARRAGONA

• LA VISITA A LA PRIMERA Y ÚNICA OBRA DE GAUDÍ EN TARRAGONA, PUNTO DE INICIO DE LA RUTA MODERNISTA.

Con la gestión de las visitas a esta joya modernista que es el Santuario de Nuestra Señora del Sagrado Corazón, comienza el relato y la integración de todo el patrimonio modernista de la ciudad en la oferta turística de Tarragona.

► Si quiere conocer una parte del legado modernista diseminado por la ciudad, le recomendamos este itinerario que le permitirá entrever las líneas, las preferencias y la sociedad que acogió la estética modernista para decorar, entre otras cosas, sus casas, sus lugares de ocio o de trabajo o sus objetos de culto.

1. Teatre Metropol
2. Santuari de Nostra Senyora del Sagrat Cor
3. Casa Boxó
4. Casa Bofarull
5. Casa Josep Mas
6. Casa Salas
7. Casa Rosell
8. Barana del Balcó del Mediterrani
9. Casa Ripoll
10. Rectorat de la URV
11. Escultures i ornaments a l'eglésia de Sant Llorenç del Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre
12. Mausoleu de Jaume I
13. Casa Ximenis
14. Església dels Pares Carmelites Descalços
15. Col·legi de les Teresianes
16. Casa del doctor Aleu
17. Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació
18. Casa Rabadà
19. Mercat Central
20. Quinta de Sant Rafael

